

Uppsala den 26 november

Remissvar från Gröna Bilister

Miljömålen i nya perspektiv” (SOU 2009:83)

Inledning

Som Sveriges enda miljödrivna bilistorganisation bistår vi gärna med förslag till utformningen av de framtida miljömålen, varav huvuddelen har direkt bäring på trafikarbetet. Gröna Bilister betonar infrastrukturplaneringens betydelse för att uppnå de för oss och för samhället mer generellt prioriterade miljö-, trafiksäkerhets-, tillgänglighets- och jämställdhetsmålen.

Vår utgångspunkt skiljer sig från andra, mer traditionella bilistorganisationer i det att vi menar att flertalet bilister ofta tar bilen därför att inget annat vettigt alternativ står till buds, att många bilister gärna skulle avstå från en stor del av bilresorna om det vore praktiskt möjligt, och att man som ansvarstagande bilist därmed välkomnar långtgående miljömål också när de berör trafiksektorn.

Vi har såväl i tidigare remissvar som i flera egna skrifter gett omfattande förslag på hur statliga mål bör utformas för att minimera den negativa miljöpåverkan trafiken kan ha utan att den stora nyttan trafiken ger äventyras, och hänvisar till dessa för diskussionen om vilka miljömål Sverige bör ha. Detta remissvar fokuserar, liksom skrivelsen i sig, på själva miljömålsarbetet.

Övergripande mål

Regeringen gav utredningen i uppdrag ”att utreda och föreslå förändringar i miljömåls-systemets struktur och organisation i syfte att förenkla och effektivisera systemet”. Utredningen sammanfattar själva ”Utredningens förslag ger miljömålssystemet ett tydligare internationellt perspektiv. Rollen för riksdagen, regeringen och myndigheterna preciseras när det gäller den samhällsomställning som behöver ske inom en generation. Vikten av det löpande miljöarbetet inom bl.a. myndigheter, kommuner och företag betonas. Utredningen föreslår en delvis förändrad bedömningsgrund för miljö kvalitetsmålen. Inom en generation, till år 2025, bör antingen miljö kvaliteten eller förutsättningarna att nå miljö kvaliteten vara uppnådda.”

Något mål att exempelvis anpassa målen till rådande ekonomiskt läge eller förflacka målen finns alltså inte, snarare betonas en ökad effektivitet som bör leda till att målen i högre grad uppfylls än tidigare. Vi är positiva till denna övergripande inriktning.

Övergripande synpunkter

Gröna Bilister är positiva till en översyn av miljömålen. Vi menar dock att utgångspunkten måste vara vad naturen lång- och kortsiktigt tål, inte en tillfällig samhällsekonomisk bedöm-

ning som präglar det liggande förslaget. Grunden för att miljömålen i hög grad inte uppfylls behöver analyseras, utifrån utredningens tveksamma påståenden om målkonflikter och orealistiska mål. Istället menar vi att kortsiktiga särintressen, inte minst på trafikområdet, är en huvudorsak till att miljömål ofta inte nås. Vi avfärdar helt påståenden om att målen skulle vara orealistiska; det är tvärtom orealistiskt att tro att man i längden kan "förhandla med naturen" såsom tycks vara utgångspunkten för en del av de urvattnade förslag till mål som nu presenteras.

Vi är också skeptiska till att i grunden ändra strukturen för miljömålen, utifrån att de befintliga målen är väl inarbetade, inte minst hos berörda tillsynsmyndigheter, lokala beslutsfattare och intresseorganisationer. Därför är vi positiva till att de 16 miljömålen föreslås behållas och uppmanar regeringen att avvisa de alternativa förslag som lagts fram på detta område.

Mål, delmål och etappmål

Vi är positiva till att de 16 miljömålen föreslås finnas kvar, att generationsmål införs (men avvisar att begreppet "generation" föreslås förlängas med fem år) och att de märkliga "grundläggande värdena" stryks. Vi har inget emot att "delmål" ersätts med "etappmål" även om vi inte heller ser något större värde i förändringen. Också etappmålen bör dock beslutas av riksdagen, inte av regeringen såsom föreslås. Vi avvisar dock definitionen av "etappmål" som föreslås vara "steg på vägen för att inom en generation skapa förutsättningar för att nå ett eller flera miljökvalitetsmål". En sådan definition innebär att etappmålet är uppnått om man tagit fram ett utkast till lagstiftning som kan beslutas inom 25 år. Det är givetvis alltför svagt.

I missivet frågas "Hur bedömer remissinstanserna förslaget till förändrad bedömningsgrund för måluppfyllelse samt förslagen om en revidera målstruktur, inkl. att etappmål beslutas av riksdagen?" Frågan är, som synes, fel ställd, eftersom det föreslås att etappmålen ska beslutas av regeringen, vilket vi alltså avvisar.

Ökad effektivitet

Vi är i grunden positiva till förslagen om ökad effektivitet, men menar att de inte är tillräckliga eftersom de inte säkerställer att miljömålen verkligen uppnås. Den oberoende utvärderingen ställer vi oss helt bakom, liksom förslaget om uppföljning och utvärdering.

Riksdagen bör ha ansvaret också för etappmålen, i motsats till utredningens förslag om att regeringen ska besluta om dessa. Med en sådan uppdelning får riksdagen ansvar för kortsiktiga mål (i t.ex. statsbudgeten) och långsiktiga, men inte de som gäller på medellång sikt, vilket vore märkligt och enligt vårt synsätt inte främjar effektiviteten.

Uppföljning och utvärdering

Under detta kapitel framförs förslaget att Miljömålsrådet läggs ned och uppgifterna förs över på Naturvårdsverket. Vi är skeptiska till detta förslag, utifrån att Miljömålsrådet bedömts göra ett effektivt arbete och det finns ett värde i att detta hålls ifrån Naturvårdsverket som också är tillsynsmyndighet.

I förslaget anges att ”En årlig uppföljning av miljö kvalitetsmålen redovisas till regeringen, som därefter *kan ge* en årlig information till riksdagen” (vår kursivering). Vi menar att denna redovisning ska vara en central del av uppdraget, att den självklart ska ges till riksdagen och att den årliga redovisningen bör vara minst lika tydlig och lättförståelig som de ”glada och sura gubbar” som hittills använts. Vidare bör kontinuitet i redovisningsmetod eftersträvas så att en jämförelse över tid underlättas.

I missivet frågas ”Hur bedömer remissinstanserna förslaget till en parlamentarisk beredning?” Vi är positiva till en parlamentarisk beredning, utifrån att den kan öka det politiska engagemanget för miljömålen, men menar att den bör kompletteras med närvaro från miljöorganisationer såsom vår egen.

Vi är skeptiska till förslaget att ge Konjunkturinstitutet en så central roll i att ta fram en plattform för det framtida miljömålsarbetet, utifrån att miljömålen ska utgå ifrån vad naturen tål och inte anpassas till tillfälliga ekonomiska svängningar.

Vi menar att utredningen kan samverka med Miljömålsrådet, som vi föreslår finns kvar – i motsats till utredningens förslag om nedläggning.

Vi är positiva till det förtydligade sektorsansvaret, även om vi inte ser listan över de 19 myndigheterna som uttömmande, och vi är positiva till det förstärkta och förtydligade regionala ansvaret som läggs på länsstyrelserna, även om vi föreslår skrivningar som kan gälla också vid en övergång till storregioner.

I förslaget anges att de förändringar som föreslås kommer att stärka ideell sektors möjligheter att medverka i miljömålsarbetet. Vi har svårt att se hur förslaget verkligen stärker detta eftersom

- Miljömålsrådet är mer öppet för deltagande än Naturvårdsverket som föreslås överta ansvaret för miljömålen.
- en parlamentarisk beredning enligt förslaget inte integrerar ideell sektor.
- etappmål beslutade av regeringen ökar avståndet till ideell sektor jämfört med om riksdagen har beslutet.
- redovisningen enbart till regeringen minskar ideell sektors påverkansmöjligheter.

Utifrån detta föreslår vi att regeringen i sitt slutliga lagförslag säkerställer förbättrade möjligheter för ideell sektors medverkan.

Internationalisering

I förslaget finns ett antal justeringar till Sveriges EU-medlemskap och till det faktum att miljöfrågorna i allt högre grad är internationella. Vi ställer oss bakom dessa justeringar, men menar att utredningen också mer proaktivt borde ha lagt förslag till hur Sverige kan påverka omvärlden i syfte att miljömålen nås. Detta särskilt som det i bilagedelen finns ett antal exempel på andra länders miljömålsarbete som kan tjäna som goda exempel.

Nederländerna har miljömål som i stort liknar de svenska, men har kompletterat med en uppsättning internationella mål som är styrande för landets internationella arbete, inklusive handels- och biståndsfrågor. Regeringen bör i sitt slutliga förslag ha med en sådan komponent.

Det gäller t.ex. Schweiz förslag till globala miljömål, som komplement till FN:s globala utvecklingsmål. UNEP arbetar med en global lista som kan utgöra grunden för sådana globala miljömål, men Sverige har inte uttalat att man stödjer globala miljömål – bara att man stödjer UNEP:s arbete med att sammanställa olika nationella initiativ. Regeringen bör uttala att Sverige stödjer framtagandet av globala miljömål och bidra med resurser för att de tas fram.

Avslutande kommentar

Gröna Bilister tackar för möjligheten att få ge synpunkter på detta förslag och står till berörda parter fulla disposition för utveckling och fördjupning av ovanstående kommentarer.

För Gröna Bilister

Mattias Goldmann